

Idékatalog til
større fokus på dåb

”Idet I døber dem...”

Sådan kan I bruge hæftet

Dette hæfte kan bruges på flere måder. Her kan man hente konkrete idéer, finde inspiration til overvejelse og debat i sognet om dåben eller kombinere begge dele. Derfor har vi inddelt hæftet i 6 hovedafsnit, der alle igen er inddelt i de to underafdelinger: inspiration og idéer. For at gøre det lettere at finde rundt har vi givet hver hovedafsnit et symbol:

Dåbsinformation

Dåbsforberedelsen

Dåbshandlingen

Dåbsminder

Dåbsbevidsthed

Dåbstal og dåbsprocenter

Hæftet rummer idéer og erfaringer, som springer ud af vores eget projekt "Dåb i dag". Vi har dog også med stor glæde fået lov til at bringe idéer og erfaringer fra mange andre dåbsprojekter m.m. De idéer og erfaringer, der stammer fra vores eget projekt er markeret med logoerne.

"Idet I døber dem..." – idekatalog til større fokus på dåb

Udgivet af Kirkefondet i samarbejde med Center for Kirkeforskning, Københavns Universitet. Frederiksberg november 2018

Udarbejdet af Berit Weigand Berg og Karen Marie Leth-Nissen

Fotos: Niels Thure Krarup, Berit Weigand Berg, Charlotte Lydholm, Karen Marie Leth-Nissen, Vesterbro Sogn

Logo: Kim Broström

Layout og produktion: Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Kirkefondet - www.kirkefondet.dk

Projektet bag idékataloget

Dette idékatalog er blevet til i forbindelse med projektet ”Dåb i dag”, der er et samarbejde mellem Kirkefondet og Center for Kirkeforskning støttet af Den Folkekirkelige Udviklingsfond og Kirkefondet. Projektet har i 2017-18 haft fokus på dåben og har arbejdet med udvikling i fem konkrete sogne

omkring dåb, og samtidig forsket i, hvordan forældre tænker og handler omkring barnedåben i dag.

For at forstå, hvordan det ser ud med dåben i Danmark, har vi været rundt i hele landet for at tale om barnedåb og andre former for dåb. Vi har arbejdet i fem meget forskellige sogne:

Et købstadsogn, et stort landsogn, et forstadsogn, en sogn i en mindre provinsby og et sogn, der tidligere var et landsogn, men som nu næsten er vokset sammen med den nærliggende provinsby. Disse fem typer sogne blev udvalgt for at give så bredt et billede som muligt af, hvor barnedåben står i

DÅB
448 V1-3
448 V4-6

dag. Ikke to sogne i Danmark er ens, men vores udvalg af sogne giver forhåbentlig de fleste sogne en mulighed for at spejle sig i vores arbejde.

I løbet af projektet har vi været i dialog med kirken i de fem udvalgte sogne. Vi har gennemgået sognets dåbstal med dem, og sammen talt om, hvad tallene fortæller om forandring og stabilitet i sognet. Vi har talt om, hvordan sognet griber arbejdet omkring barnedåb an, lige fra anvisninger på den lokale hjemmeside til opfølgende arbejde blandt familierne efter barnedåben. Vi har været med til at sætte nye tiltag omkring barnedåb i gang i fire ud af de fem sogne og fulgt med i, hvordan processen har udviklet sig. Projektet var fra begyndelsen tænkt som et projekt med fokus på barnedåb. To sogne valgte dog at arbejde med voksendåb, hvilket vi naturligvis bakkede op omkring. Alle steder har vi lært en masse, og det er alt det, som vi giver videre i idékataloget her.

Dåb eller ej?

Projekt "Dåb i dag" fungerer sideløbende med udviklingsarbejdet som en opfølgning på rapporten "Dåb eller ej?" fra Center for Kirkeforskning (2015), som var med til at sætte gang i en mængde spændende dåbsinitiativer i folkekirken. Projektet "Dåb eller ej?" pegede på, at forældre i dag i stigende grad overvejer, om barnedåb er det rette valg for dem og deres barn. Tidligere var barnedåben for mange en naturlig del af familietraditionerne.

I takt med at samfundet forandrer sig, og flere voksne ikke er døbt selv som små, er der kommet mere forhandling også omkring barnedåben i familierne. Mange forældre argumenterer med, at barnet skal vælge selv, når det kommer i konfirmationsalderen.

Derfor oplever mange sogne, at deres dåbsprocent er faldende. På landsplan ligger den på ca. 60 (2016), men det tal dækker over store forskelle landet over. Nogle sogne er langt under 60, mens andre sogne har en dåbsprocent på over 100, blandt andet fordi nogle forældre vælger at få deres barn døbt i kirken på det sted, hvor de selv voksede op.

Hvor "Dåb eller ej?" undersøgte situationen i Sydhavn sogn i København, har ideen med "Dåb i dag" været at komme ud i hele Danmark. Vi har derfor gennemført interviews med forældre i alle fem sogne, både forældre der har valgt at få deres barn døbt, og forældre som har valgt dåben fra. Resultaterne fra disse interviews kommer i en samlet rapport, som vil kunne læses på Center for Kirkeforskningens hjemmeside.

Samling af gode idéer

Idékataloget her samler alle de gode ideer og overvejelser fra udviklingsarbejdet i sognene, og medtager desuden andre gode ideer, vi er stødt på undervejs i arbejdet. Der er fuld fart på arbejdet med dåb i folkekirken her i 2018, og vi har derfor valgt at gennemgå nogle ting grundigere, mens vi

nøjes med at henvise videre til andre kilder til inspiration.

De fleste af idéerne berører spørgsmålet om, hvad dåben er, og vores udvalg peger på, at dåben fortolkes og forstås på vidt forskellige måder i Den Danske Folkekirke. Dåbssyn og dåbs-teologierne afspejler dermed den folkekirkelige bredde, som vi ser også i alle mulige andre sammenhænge i folkekirkens arbejde. Det ser vi som en styrke for folkekirken, og vi har derfor helt bevidst medtaget idéer, der formidler forskellige syn på dåben. Vi håber, at dette katalog kan være til inspiration også i jeres sogn.

*Kirkefondet og
Center for Kirkeforskning
November 2018*

Dåbsinformation

Fortæller I om, hvad dåben er, og hvad den betyder, eller gør I mest ud af, hvordan man bestiller dåb? Og hvor gør I det henne? Gør I det på steder, hvor børnefamilierne nemt ser det, eller er det gemt lidt af vejen?

OVERVEJELSER

Man kan stort set altid finde information om dåb på kirkens hjemmeside og i kirkebladet om, hvordan man gør, når man gerne vil aftale dåb. Der er dog nogle udfordringer, som man let kan støde på som travle småbørnsforældre. Det kan fx være:

- Er der et let link fra forsiden frem til siden om dåb, eller skal man klikke en del gange?

- Skal man vide, at dåb står beskrevet under ”kirkelige handlinger”?
- Står der mere om, hvordan man navngiver sit barn end om dåb på siden?
- Signalerer teksten, at kirken glæder sig på familiens vegne, og fornemmer man, at det er en person, der har skrevet teksten? Eller er der mere tale om en nøgtern tekst – måske tilmed formuleret i et juridisk formuleret sprog?

Når man har fundet frem til siden om dåb, handler teksten ofte om, hvad man skal gøre, når man har besluttet sig for dåb og bare mangler at lave en aftale med kirken om den. Men ofte er der ikke meget information at hente om, hvad dåben overhovedet er. Dvs. at mange sogne mest kommunikerer med familien ud fra tanken om, at de allerede har truffet beslutning om dåb. Men, som vi beskrev i indledningen, så er det for nogle familier slet ikke en given sag, at deres børn skal døbes. Og disse familier kunne være lige så interesserede i at høre mere om, hvad dåb i det hele ta-

get er. Det kunne være igennem en let tilgængelig beskrivelse af:

- Hvad er dåb?
- Hvordan adskiller dåb og navngivning sig fra hinanden?
- Hvordan hænger dåb og medlemskab af folkekirken sammen?
- Må man kontakte kirken, hvis man er i tvivl og ønsker en samtale om, hvad dåb er, inden man laver en endelig aftale om dåb?
- Er det let at finde kontaktoplysninger på præsterne på hjemmesiden eller kræver det en række klik fx igennem: kontakt/ansatte/præster?

Hjemmesiden er et godt sted at skrive om dåb. Siden kan dog sagtens suppleres med andre former for kommunikation.

IDÉER

Kig grundigt på jeres information om dåb. Er den god eller kunne den trænge til en lille opdatering? Spørg evt. nogle børnefamilier fra sognet, om de kan finde svar på jeres hjemmeside om: Hvad er dåb, hvad skal man gøre for at bestille dåb, og hvordan kommer man i kontakt med præsten/kirken?

Billeder

Dåb er en svær størrelse at beskrive med ord. Brug derfor gerne mange billeder og helst gode billeder fra jeres

egen kirke – både på hjemmesiden og andre steder, hvor I skriver om dåb.

Brev til forældrene

Send breve til nybagte forældre, hvor I ønsker tillykke med deres nyfødte og ganske kort minder dem om procedure etc. omkring navngivning osv., men hvor I også nævner, at hvis de overvejer dåb, er de meget velkomne til at kontakte enten præsten eller kordegn-

nen. Hvis man henviser til kordegnen er det en god idé, hvis kordegnen føler sig godt klædt på til at tale med forældrene om indholdet af dåben.

Medsend fx folderen ”Tillykke med dit barn”. Den er udgivet af folkekirken.dk, og I kan se den på deres hjemmeside og printe eller trykke den. Brevet kan også afleveres personlig, evt. sammen med en lille barsels gave, f.eks. en cd med sange til børn, som flere kirker har udgivet, en buket blomster, en lille babyting etc.

Hvem er blevet døbt?

Løbende opslag med dem, der blevet døbt i kirken. Opslag på Facebook med billeder eller blot med navne i kirkebladet eller avisen, eller hvor I evt. allerede skriver om, hvem der er blevet konfirmeret.

I kan også ved højmesseren fortælle om og/eller bede for dem, der er blevet døbt i løbet af ugen fx ved lørdagsdåben.

Spred budskabet!

Reklamepostkort, bogmærker, flyers eller lign. på cafeer, biblioteket, i forsamlingshuset eller babybutikken etc. Nogle steder er det let at få lov til at lægge lidt informationsmateriale i offentlige lokaler. Andre steder er det lettere at spørge private erhvervsdrivende etc.

God kommunikation kræver ressourcer. Men man behøver ikke gøre det hele selv. Man kan låne fra andre eller lavet noget sammen med andre:

- **Folkekirken.dk** har både gode tekster om dåben, gode billeder og nogle fine videoer, som sognet må bruge. Find det hele under "Dåbsmaterialer" i "Materialebanken".
 - **Danmarks Kirkelige Mediecenter** har også udviklet en del godt kommunikationsmateriale, som er til rådighed for sognene. Søg på "dåb" på www.dkm.dk
 - **Folkekirkens Dåbsinitiativ**, som Landsforeningen af Menighedsråd står bag, har en hjemmeside fuld af inspiration bl.a. også i forhold til kommunikation: daabsideer.dk
 - **Andre sider.** Der findes derudover en del dåbssider på Facebook, hvor man bl.a. kan finde gode videoer, som man kan dele på kirkens egen facebookside. Et bud er Frederiksberg Provstis side: daabsgaven
- Gå sammen med nabosognet eller hele provstiet og lav noget fælles informationsmateriale om dåben. Se fx et bud på en hjemmesiden fra Helsingør Domprovsti: daaben.dk og fra Valby-Vanløse provsti: DaabiVV

Dåbsforberedelsen

Hvad sker der når man har bestilt dåb hos jer? Lægger I op til, at familien tager sig af forberedelsen til festen, mens I tager jer af forberedelsen til dåben? Eller er dåb noget I forbereder sammen?

OVERVEJELSER

Velkommen hjem

For mange familier er det første barns dåb det tidspunkt, hvor de ”vender tilbage” til kirken. Det er måske tilmed første gang, at de selv vælger kirken til efter deres egen konfirmation. Der kan let være gået 10-15 år, og meget kan være sket siden da – både i forældrenes liv og i kirkens hverdag. Barnet skal måske døbes i en anden kirke end der, hvor forældrene blev konfirmeret, fordi de har valgt den kirke, hvor de nu bor. Eller måske er det i den enes ”hjemmekirke”, der dog har fået ny præst, en stor sognegård og/eller en kirke-kulturmedarbejder siden sidst. Uanset om det er en helt ny familie eller en kendt familie, der ønsker dåb, kan det være relevant at overveje, hvad vi som kirke signalerer både i vores kommunikation og vores møder med familierne. Lidt spidst stillet op kan man spørge om familien og dåbsbarnet bliver mødt som et nyt VIP-medlem eller som et længe ventet og savnet familiemedlem? Eller om det, man oplever er et ”Nå, kommer du nu

også? Stil dig venligst op i køen bag de andre”.

Søskende bliver ikke nødvendigvis døbt i samme kirke. Måske er familien flyttet eller måske hænger det næste dåbsbarns familier sammen på en lidt anden måde end de store søskendes. Den ene eller begge forældre kan altså have erfaring med dåb, men fra en anden kirke. Derfor kan det være en god idé at være grundig med de praktiske informationer hver gang.

Verdensklasseservice – eller for lidt indflydelse?

Mange kirker vil gerne aflaste de travle børnefamilier og vil derfor nødtigt pålægge dem unødvendigt ekstraarbejde. Derfor har man fastlagt en procedure i kirken, som medfører mindst mulig kontakt mellem kirken fra dåben er aftalt og til selve dåbsdagen. Dette er mange steder udtryk for, at kirken er professionaliseret, og der er både styr på, hvordan tingene gøres, og hvilke ansatte der gør det. For nogle dåbsfamilier kan dette hensyn dog være med til at skabe en følelse af afstand mellem kirken og familien. Der er en – ofte meget hårfin – grænse mellem at føle sig godt serviceret og at føle sig sat lidt uden for indflydelse. Det kan derfor være en god idé at overveje, om der er elementer omkring forberedelsen til selve dåben,

hvor familierne kan inddrages, lige som det kan være givtigt at gennemtænke, hvilken rolle vi tildeler familien i vores kommunikation med dem.

Det kan naturligvis være en svær øvelse at få praktik, muligheder, ønsker og drømme mellem på den ene side kirkens mange dåb og på den anden side forældrenes ene barn til at gå op. Men det er ofte en god idé at gå sine procedurer og sædvaner igennem for at se, om der er noget, der kan gøres anderledes. Evt. inspireret af tilbagemeldinger fra dåbsfamilierne.

IDÉER

Aftalebrev/mail

Vi hører mange ting, som vi glemmer, og dette er bestemt også tilfældet for dåbsfamilier. Det kan derfor være en god idé at sende dem et aftalebrev/mail, når dåben er aftalt. Her kan fremgå datoen og tidspunktet for dåben, men også andre praktiske informationer (mange af de praktiske ting omkring dåben varierer en hel del fra kirke til kirke):

- Dåbssamtalen: Hvornår ca. ringer præsten og aftaler dåbssamtale, eller er det familien der skal ringe til præsten?
- Fadderne: Hvor mange faddere skal der minimum og maksimum bruges? Hvilke krav skal de opfylde omkring alder og dåb? Hvilke op-

lysninger har kordegnen brug for?
Kan oplysningerne sendes pr. mail,
og hvornår skal de helst være frem-
me?

- Mødetidspunkt: Hvornår kan fami-
lien komme ind i kirken på selve
dåbsdagen, og hvornår bør de se-
nest være der?
- Er der en særlig indgang de med
fordel kan bruge?
- Er der reserveret p-plads til dem?
Og er der reserveret bænke til dem?

Introduktion til kirken

Der kan være tale både om en fremvis-
ning af kirken og lokalerne, men også
om en introduktion til, hvad der også
foregår i kirken. Det kan være i forbin-
delsen med dåbssamtalen, som evt.
afholdes i kirken på et tidspunkt, hvor
kirke-kulturmedarbejderen er på ar-
bejde og kan introduceres. (I Sverige
er det flere steder fast rutine, at dåbs-
forældrene også mødes med kirkepæ-
dagogen enten sammen med præsten
eller i forlængelse af dåbssamtalen)

- Er der babysalmesang (og er det
muligt at komme med på holdet?)
- Er der en eller anden form for lege-
stue?
- Hvilken aldersgruppe er spaghetti-
gudstjenesterne rettet imod?
- Er der andre børne- og familieguds-
tjenester? Halloween, juleaften, fa-
stelavn...?
- Er der aktiviteter eller udflugter for
børnefamilier? Sankt Hans, familie-
lejr, bustur til zoo, besøgsbonde-
gård, eller...?

Dåbssamtalen

 Mange præster har en god for-
nemelse af, hvad der skal til for
at skabe en god dåbssamtale. Der kan
dog altid være inspiration og erfaring
at hente. Det kan både være fra andre
kollegaer, mens også fra dåbsforældre,
der allerede har været til samtale. Der-
for kan det være værd at overveje en
jævnlig samtale blandt præsterne i
sognet eller i provstiet med erfarings-
udveksling omkring dåbssamtalens
indhold og rammer for denne. Fx

- Hvad er fordele og ulemper ved at
have samtalen i kirken, på præstens
kontor eller hjemme hos familien?
- Hvad gør vi, når fjernsynet kører i
baggrunden?
- Hvordan kan vi engagere større
børn i samtalen?
- Hvordan balancerer vi mellem sam-
tale – og plads til familiens spørgs-

mål – og dåbsoplæring og praktiske
informationer?

- Hvilken vægt lægger vi på
 - at gennemgå ritualet og/eller
trosbekendelsen
 - at vælge salmer sammen med
familien?
 - At sætte dem ind i dåbsdagens
særkende – fx temaet eller kirke-
året.
- Som inspiration til dåbssamtalen
kan man evt. læse: "Dåben klæder
dig" red. af Ulla Morre Bidstrup,
Morten Kvist og Ingrid Ank, Eksi-
stensen eller "Vil du døbes på den-
ne tro" red. af Jens Rønn Sørensen,
RPF/Eksistensen.

Dåbsoplæring i forbindelse med voksendåb

 Drop-in dåb har gjort det tyde-
ligt, at der findes mange udøbte

voksne, der gerne vil døbes. For nogen er netop drop-in dåb det rigtige tilbud. For andre vil et forløb med undervisning være mere oplagt. Nogle steder hviler det på den enkeltes præsts teologi (og kalender), hvordan disse forløb bliver grebet an. Andre steder arbejder man på at gøre sådan et forløb mere struktureret. Det kan virke mest oplagt i sogne med mange præster, men det kan også ske på provstibasis. Et forløb vil ofte have godt af nogle af de samme overvejelser, som bliver brugt i forbindelse med konfirmandundervisningen:

- Hvem står for forløbet? Præsten, kirke-kulturmedarbejderen og/eller det almindelige præstedømme i form af frivillige ved kirken?
- Hvordan er fordeling af tiden brugt på oplæg, debat og aktiviteter?
- Er der tale om separat undervisning med fokus på kristne dogmer etc. eller skal deltagerne også introduceres til menigheden og kirkens øvrige liv?
- Hvad er et godt navn: voksenkonfirmander, dåbsoplæring...?
- Afslutning: Hvordan afslutter vi et forløb, hvor vi i fællesskab har været omkring ting af stor betydning? Med en festgudstjeneste inkl. dåb? Påskedåb? Drop-in dåb?

Forberedelse til dåb

Hvad kan vi gøre for, at familien bliver lige så klar til selve dåben som til festen?

- Uddele en lille bog om dåben til de

store søskende, som familien kan læse sammen, f.eks. ”Ding Dong – min lillebror skal døbes” skrevet af Bodil Sangil og udgivet af forlaget Rydendahl

- Uddele en bog til forældrene om dåben f.eks. ”Dåben” skrevet af Margrethe Auken og Erik A. Nielsen. Kan købes hos Eksistensen.dk
- Inviter familien til at stå for pyntning af kirkebænke og/eller døbefonten
- Opfordre familien til at være med til at vælge salmer
- Opfordre familien til at skrive en lille bøn, der skal bedes for deres barn.

Lytterunde

Invitér en gruppe tidligere dåbsforældre til en kop kaffe eller ost og tapas for at fortælle om deres oplevelse af dåben og ikke mindst af dåbs samtalen. Dette må gerne ske, når samtalen er lidt på afstand og kan let ske i forbindelse med en spaghetti-gudstjeneste eller et 5 års dåbsjubilæum, hvor børnene laver andre aktiviteter imens.

- Fik de de nødvendige informationer?
- Var der plads til deres spørgsmål – både de praktiske og de eksistentielle?
- Blev samtalen oplevet som en eksistentiel begivenhed, en kirke-hjem samtale eller til et informationsmøde?

En særlig case: Dåb i uKirke

uKirke på Vesterbro i København lægger stor vægt på, at kirke er noget, vi skaber sammen. Derfor stilles der her særlige krav til dåbsforældrene. Disse krav bliver de gjort opmærksom på, så snart de henvender sig med et ønske om dåb af deres barn. Resultatet er iflg. uKirkens præst Thomas Nødergaard, at forældrene føler en meget høj grad af medejerskab både til selve dåben og efterfølgende til kirken som helhed. De opgaver, som dåbsfamilien bliver engageret i, er fx at:

- Familien skal selv gøre kirken klar inkl. sætte stole op (i uKirke er der tale om sofaer).
- De skal selv finde og medbringe musikken til gudstjenesten – enten i form af musikfiler/cd'er eller musikere (deres musikvalg bliver gennemgået sammen med præsten ved dåbssamtalen).
- De må gerne bruge kirken til den efterfølgende fest, men skal selv gøre rent og rydde op.
- Der skal indgå et element, hvor alle gæster deltager i dåbsgudstjenesten – fælles trosbekendelse og/eller Fadervor er ikke nok. Hvis ikke dåbsfamilien har en oplagt idé, har præsten en række forslag. Fx at skrive velsignelser til dåbsbarnet på små kort, der puttes i en æske, som dåbsfamilien får med hjem.

Dåbshandlingen

Hvad former vores forståelse af hvordan en dåb skal foregå? Er det Bibelens fortællinger om dåb eller Ritualbogen? Er det de særlige traditioner omkring dåben, der er lige netop i vores sogn? Og i hvor høj grad hænger vores opfattelse af, hvad der er den rigtige måde at døbe på sammen med, hvad vi har haft en god oplevelse med?

OVERVEJELSER

Vi kan indimellem opleve, at virkeligheden ikke helt stemmer overens med vores forestillinger om den "rigtige" dåb. Det kan være, at vi ser for os, hvordan dåbsbørnene sover, fra de kommer ind i kirken under præludiet, og til de bliver båret ud igen under postludiet. Dermed tilføjer dåben et smukt ritual til højmessens uden at forstyrre resten af gudstjenesten. Men nogen gange bliver det ikke helt sådan i virkeligheden. Derfor kan det være en god idé at give sig tid til at overveje dåben hos jer. Passer jeres forhåbninger og forventninger til dåben og dåbsfamilien til de muligheder og rammer, der er hos jer? Eller kan der evt. laves nogle tilpasninger, der kan gøre oplevelsen endnu mere betydningsfuld både for menigheden og for dåbsfølget? Det kan være værd at overveje følgende omkring dåbshandlingen:

Dåbstidspunkt

Mange sogne ønsker, at dåben skal finde sted på et tidspunkt, hvor der er en menighed til stede, så man kan se, at man bliver døbt ind i et fællesskab. Det kan dog være værd at overveje, hvordan vi definerer begrebet menighed. Er menigheden dem, der går i kirke om søndagen? Eller kan menigheden også være dem, der kommer til spaghattigudstjeneste eller de andre på babysalmesangsholdet?

I nogle kirker er den faste søndagsmenighed så stor, at dåbsfamilien blot udgør en lille procentdel af de fremmødte til højmessens. Her kan man med egne øjne konstatere, at man bliver døbt ind i en menighed. Andre steder vil et dåbsbarn i højmessens betyde, at der er tale om en 50/50 fordeling mellem søndagsmenighed og dåbsfølge, mens to dåbsbørn vil betyde, at der er flere dåbsgæster end søndagskirkegængere til steder. Nogle steder vil blot et enkelt dåbsfølge være større end menigheden, særligt i sommerperioden.

Dåbsfokus

Både vores og andres undersøgelser peger på, at dåbsfamilien og dåbsfølget godt kan føle sig enten lidt klemt eller til besvær i højmessens. De både ser og fornemmer, at resten af menigheden har en rutine og øvelse i det

med at gå til gudstjeneste, som de ikke selv har, og at de derfor let bliver "de andre" i kirkerummet. Det kan føre til, at de går hjem med en uheldig oplevelse. Hvis vi insisterer på, at dåben hører hjemme i højmessens, kan det være relevant at overveje, hvordan vi sikrer, at de føler sig hjemme og godt modtaget. Alle højmesser kan ikke udelukkende have fokus på dåben, men måske kan vi få dåbsfølget til at føle sig mere relevant i forhold til hele gudstjenesten, hvis dåben kunne få lov at have lidt mere fokus i højmessens.

Dåbshandling

Der er mange muligheder for at engagere både dåbsfølge og menigheden omkring dåben. Nogle af disse er mest oplagte, når der kun er én dåb eller ved lørdags/hverdagsdåb. Det kan også være ganske små elementer, som ikke vil forlænge gudstjenesten. For nogle menigheder vil det virke helt oplagt og som bitte små justeringer og tilpasninger, hvis man fordeler opgaverne omkring dåben. Andre steder vil det virke meget overvældende. Det afhænger af stedets skik og traditioner. Nogle steder kan ændringer uden videre ske alene på præstens initiativ, mens det andre steder vil blive bedst modtaget, hvis der har været en god dialog mellem præster, menighedsråd og menighed, inden ændringerne bliver sat i værk.

IDÉER

Dåbspraksis

Forslag til samtale i menighedsråd og menighed:

- Gennemgå jeres dåbspraksis: Hvornår kan man blive døbt hos jer, og hvornår kan man ikke? Hvordan finder dåben sted hos jer? Er dåben knyttet til et særligt tidspunkt eller til en særlig begivenhed som fx højmesse om søndagen kl. 10? Hvilke muligheder og hvilke begrænsninger er der for dåb hos jer?
- Få en snak om hvilke begrænsninger, der evt. er hos jer. Er disse begrænsninger sat af jeres syn på, hvornår den rigtige dåb finder sted? Eller er de sat af, hvornår de ansatte er på arbejde? Er de evt. levn fra tidligere tider og derfor ikke længere relevante? (De kan fx være opstået under en kirkerenovering for 10 år siden eller på et tidspunkt, hvor den ene præstestilling ikke var besat).
- Findes der begrænsninger, som forsat er relevante, men hvor der kan findes andre løsninger? Fx i form af brug af organistvikarer eller frivillige kirketjenere?
- Gennemgå jeres tal for, hvor mange der deltager i alle jeres gudstjenester. Er højmassen der, hvor der er den største menighed, eller er der en større menighed ved fx spaghetigudstjenesten? Kan det evt. være oplagt, at dåben også placeres ved andre gudstjenester?

Menighed

Hvem er menigheden? Kan vi på en troværdig måde gøre dåbsfølget til menighed, sådan at både kirken og dåbsfølget ved, at barnet er døbt i menighedens midte, uanset om det er sket på en hverdag, en lørdag eller til højmessen om søndagen? Fx ved at holde en kort tale enten før gudstjenesten eller før dåben, hvor der bliver sat ord på, hvad det vil sige at være menighed og hvorfor alle, der er tilstede, er dagens menighed.

Hvad tænker søndagsmenigheden om dåben hos jer?

- Lav en "lytterunde", hvor I inviterer faste kirkegængere til at høre, hvad en dåbsfamilie har oplevet ved dåben.
- Tal med søndagsmenigheden om, hvordan de oplever dåben.

Dåb udenfor højmesen

Hvilke andre dåbsmuligheder kunne der være hos jer?

- Lørdagsdåb
- "Lørdagsdåb" om søndagen fx til fromessen eller kl. 14. Dvs. en gudstjeneste, der følger liturgien fra lørdagsdåben, men afholdes om søndagen
- Dåbsgudstjeneste på højmessens plads? Ved at gøre brug af ritualbogens mulighed for "Anvendelse ved faste gudstjenester af ordningen for børnegudstjenester på højmessens plads" se side 47 i Ritualbogen
- Drop-in dåb

- Hverdagsdåb – spaghettigudstjenestedåb – dåb ved skolebesøg – dåb i forbindelse med babysalmesang
- Dåb på 2. helligdage – fx dåb af årets konfirmander 2. påskedag

Forslag til liturgi

Herunder følger forskellige forslag, der vil fungere meget forskelligt fra kirke til kirke helt afhængig af, hvordan dåbsfølge, søndagsmenighed, konfirmander, præster, andre kirkelige ansatte osv. oplever dem:

- Dåbsteksterne kan læses af lægfolk: En af forældrene, en fadder, en fra menigheden eller en konfirmand?
- Vandet kan hældes op i døbefonten af lægfolk.
- Barnets hoved kan tørres af andre end præsten (fx en storesøster/-bror).
- Familie og faddere kan lægge hånd på barnets hoved under Fadervor
- Gudmor/gudfar tiltales med navn: Heidi, hvad er barnets navn?
- Gudmor/gudfar opfordres til at nævne, hvem barnet evt. er opkaldt efter: Hvad er barnets navn: Anders Jensen, opkaldt efter sin farfar.
- Kan forældrene få lov til at give udtryk for, hvorfor de har valgt netop disse faddere? Enten noget de selv fortæller eller noget, der flettes med ind i præstens tale til fadderne.
- Er der begrænsninger på, hvor mange, der må komme med op til døbefonten, eller er der plads til alle, der føler sig knyttet til barnet?
- Lystænding som en del af dåben – tænding af dåbslys og/eller en opfordring til, at dåbsfølge og menighed tænder lys i lysgloben med en bøn for dåbsbarnet. Evt. i forbindelse med altergangen.

Dåbsminder

En del bliver døbt på et tidspunkt, hvor de er gamle nok til selv at kunne huske dagen, men mange er døbt som små børn og kan ikke huske selve dagen.

OVERVEJELSER

De store fester kan fylde en del, når familier begynder at tale om gamle dage. Og det er glædeligt, når vi hører, at de taler godt om oplevelser i kirken. Spørgsmålet er, om vi som kirke kan hjælpe familierne med at gøre dåben til noget, som man taler om også med dåbsbarnet. Gerne både ved at fortælle om dagen, men også ved at fortælle om, hvorfor barnet blev døbt, og hvad det betyder. Sådant en samtale kan hjælpes på vej med et dåbsminde. Et sådant minde kan have fokus på datoen og/eller selve dåben. Nogen af dem inddrager også menigheden, og dermed det med at være døbt ind i et fællesskab. Fx når mindet er lavet af folk fra menigheden, af en lokal kunsthåndværker, eller – som det er tilfældet ved en svensk kirke – af indsætte i det lokale fængsel.

IDÉER

Mange kirker tænker i gaver, når der tales om dåbsminder. Nogle er ret beko-stelige, mens andre ikke koster meget. Der findes dog også andre muligheder. Herunder følger en liste af forslag, som på ingen måde er udtømmende.

Til dåbsbarnet Dåbsklud

Inspireret af sognepræst Ann Maj Lorenzen har mange kirker taget dåbskluden til sig. Der findes både opskrifter og hele strikke-kits, der kan hjælpe i gang. Nogle kirker har gjort det til et fælles projekt at strikke. Andre steder bliver der strikket hjemme, og en gang imellem er det dåbsbarnets bedstemor, der selv har strikket. Se evt. mere på: daabskluden.dk

Dåbslys

Lys er brugt på flere måder omkring dåben. Nogle kirker tænder et dåbslys, som dåbsbarnet får med hjem. Ser man lidt til udlandet, findes der i mange kirker et stor dåbslys, der står ved døbefonten og som tændes, når der er dåb.

Bibelen

Bibelen er en udbredt dåbsgave. I nogle kirker har man flere forskellige udgaver af børnebibler, sådan at familiens første barn får en, familiens andet barn får en anden osv. Se Bibelselskabets hjemmeside for diverse udgaver af børnebibler.

Dåbsophæng

Der findes mange udgaver af dåbsophæng i kirkerne. De bærer ofte barnets navn og datoen for dåben, og de kan være filtæbler, glasengle, julekugler,

hjerter lavet i keramik og meget mere. Dåbsophængene kan måske også være et billede af dåbsbarnet med forældre, søskende og faddere, som får lov til at hænge i kirken i en periode.

Ting, man kan overveje i forbindelse med dåbsophæng:

- Er der et symbol eller billede i jeres kirke, der kan "genbruges" i dåbsophængene? Måske kan duen over døbefonten eller i glasmosaikken laves i miniature, sådan at ophængene også minder om, hvilken kirke dåben fandt sted i?
- Skal ophængene laves af en lokal kunsthåndværker?
- Kan ophængene skabes som et diakonalt projekt?
- Skal ophængene skabes af et hold frivillige ved kirken?
- Skal ophængene med hjem og hvornår? I Vallensbæk kirke afholder man bl.a. høstgudstjeneste, hvor dåbsbørn i alle aldre opfordres til at deltage i en kort gudstjeneste, hvor dåbsæbletræet "høstes", og æblet må tages med hjem.
- Dette kunne også ske til første søndag i advent – hvis man fx bruger julekugler. Eller til kyndelmisse.

Dåbstræer

 Hvad skal ophængene hænge på, mens de er i kirken? Et kunstværk eller måske en troldehassel fra kirkegården eller fra et sognebarns have (dette kan fx være en mulighed mens man sparer sammen til og/eller bestemmer sig for kunstværker – eller man kan udskifte grenen fra år til og lade det gå på skift, hvem der donerer en gren)

Dåbstelegram

Det er muligt at lægge et telegram sammen med dåbsattesten. Dåbstelegrammer findes i flere udgaver og kan bl.a. købes hos Eksistensen.

Årdsagen

Det er tidligere set, at dåbsbarnet ikke fik en børnebibel ved selve dåben, men først på 1 årdsagen for dåben. Det kan også være en mulighed at sende et ”tillykke med dåbsdagen”-postkort og gerne hvert år frem til børnene selv kan huske, at de har fået det. Fx frem til 5 års dåbsjubilæet.

Jubilæer

 En god måde at blive mindet om sin dåb på kan være at blive inviteret til enten 5 eller 10 års jubilæum – eller måske begge dele. Disse jubilæer kan holdes som en særskilt begivenhed, men de kan også placeres i forbindelse med en gudstjeneste fx en spaghettigudstjeneste. 5 års jubilæet vil ofte være lige inden skolestart, og på et tidspunkt hvor netop spaghettigudstjenesterne er et relevant tilbud. 10 års jubilæet falder ofte i 4. klasse og kan dermed også fungere som en slags ”gensyn” med dem, der var mikonfirmander i 3. klasse.

Til forældre og faddere

Fadervor: Forældre og faddere opfordres ofte til at bede Fadervor med dåbsbarnet. Men det kan være, at man føler sig lidt usikker i ordlyden, når man sidder der ved siden af et nysgerigt barn. Derfor kan det være en god idé at give et kort eller en plakat, hvor Fadervor er trykt på. Kort både i postkortstørrelse og i visitkortstørrelse kan købes hos Kirkefondet.

”Lille bog om dåben”: En bog, der kan give svar på nogle af de spørgsmål, der opstår både hos forældre og hos børn om dåben. Skrevet af Peter Søes og udgivet af Lohses forlag.

Fadderbrev: Et brev fra kirken til fadderne på dåbsdagen kan være med til at fremhæve deres vigtighed. I brevet skriver man barnets navn og en hilsen fra kirken. Fadderbrevene findes i flere udgaver og kan købes på Eksistensen.dk

Dåbsbevidsthed

Mange af de dåbsprojekter, der dukkede op i kølvandet på ”Dåb eller ej”, har fokus på det at ”blive” døbt. Men hvad vil det sige at ”være” døbt? Hvilken forskel gør det i måden, vi ser os selv og hinanden på i hverdagen og i kirken?

OVERVEJELSER

Samtaler med dem, der ønsker at blive døbt ved drop-in dåb, fortæller os, at man kan savne ”ikke at være blevet døbt”. Men man kan også savne ”ikke at være døbt”. Disse fortællinger hjælper os med at huske, at dåben ikke kun er engangshandling, som man enten har eller ikke har været igennem. Dåben er også en tilstand. I talen til fadderne dukker der indimellem gode billeder op på, hvad det vil sige at være døbt. Det kan fx være i en sætning, som indledes noget i retningen af: ”Som faddere til Anders skal I hjælpe ham med at huske at...” Det sker også, at forældre og fadderne bliver opfordret til at markere dåben sammen med barnet. Fx ved at tænde dåbslyset sammen med dåbsbarnet på årsdagen, sende et lille kort eller bruge tid sammen med barnet på den dag. Som kirke er vi altså gode til at opfordre familierne til at forholde sig til tilstanden ”at være døbt”. Spørgsmålet er, om vi også som menighed og kirke er gode til at forholde os til dette.

I kirker med mange dåb vil en del af søndagsmenigheden nok mene, at de konstant bliver mindet om dåben. Og det er for så vidt også rigtigt, når det kommer til dåbshandlingen. Men det er ikke nødvendigvis det samme som at være bevidst om dåbens livslange betydning

En del dåbsoplæring minder om kristendomsoplæring, hvor man fx bliver introduceret til den kristne tro med udgangspunkt i trosbekendelsen. Det kan dog være interessant – og udfordrende – for både dåbskandidater og menighed løbende at arbejde med betydningen og konsekvensen af dåben. Dette kan fx ske igennem samtaler og/eller i liturgien.

IDÉER

Samtale

 Indled menighedsrådsmøder eller andre mindre møder med, at man hver især fortæller hvornår og hvor man er døbt.

Undervisning

 Arbejd ikke kun med dåbshandlingen, men også med dåbens konsekvens med konfirmander og minikonfirmander.

Dåbssalmer

Syng altid en dåbssalme, en salme, hvor dåben omtales, eller et enkelt

vers som ”Lad verden ej med alt sin magt”, også når der ikke er dåb i gudstjenesten.

Døbefonten

Lad altid vand stå i døbefonten – enten kun ved gudstjenesten og kirkelige handlinger eller i det hele taget, eller lad døbefonten aktiveres på anden måde fx ved at tænde lys, som sættes på døbefonten.

Gennemtænk døbefontens fysiske placering. Måske skal den stå lidt i vejen, så vi ikke risikerer at overse den?

Konfirmation

Nævn hver enkelt konfirmands dåbsdato ved konfirmationen. Fx: ”Anders Hansen, døbt 25. maj 2006, vil du konfirmeres i den kristne tro?”.

Dåbstal og dåbsprocenter

Dåbstallet fortæller om antallet af børn, som bliver døbt i jeres kirke, mens dåbsprocenten fortæller om, hvor mange af jeres sognebørn, der bliver døbt. Forskellen ligger i, hvor dåben sker. Kender I de to tal, og har I arbejdet med, hvad de kan fortælle jer om dåbsfamiliernes til- og fravalg af sognekirken?

OVERVEJELSER

I alle projektets fem sogne kiggede vi på dåbstal og dåbsprocenter, men også på medlemsprocenten på de 0-2 årige, da en del børn først bliver døbt, når de er blevet et år. I flere af projektets sogne stødte vi på tal og procenter, der umiddelbart virkede lidt mystiske. Store fald, store stigninger eller en medlemsprocent blandt de 0-2 årige, der ikke passede med dåbstallet. Ved nærmere efter-syn viste der sig at være primært to årsager til tal og procenter, der ikke stemte overens: til- og fravalg af dåbskirke og administrative ændringer.

Til- og fravalg af dåbskirke

Højt dåbstal er ikke nødvendigvis det samme som en høj medlemsprocent af folkekirken blandt de 0-2 årige i sognet. En kirke kan have et højt dåbsantal, fordi man døber rigtig mange, der har en tilknytning til kirken, men som ikke bor i sognet. Samtidigt kan man have en lav medlemsprocent, hvis

mange fra sognet vælger ikke at få deres børn døbt. Det omvendte kan også ske, og et lavt dåbstal er ikke nødvendigvis det samme som en lav medlemsprocent. Det kan opstå, hvis mange fra sognet vælger at få deres børn døbt, men at de af den ene eller anden grund vælger at få dem døbt et andet sted. I sådanne tilfælde kan dåbstallet ende med at ligge lavere end medlemsprocenten.

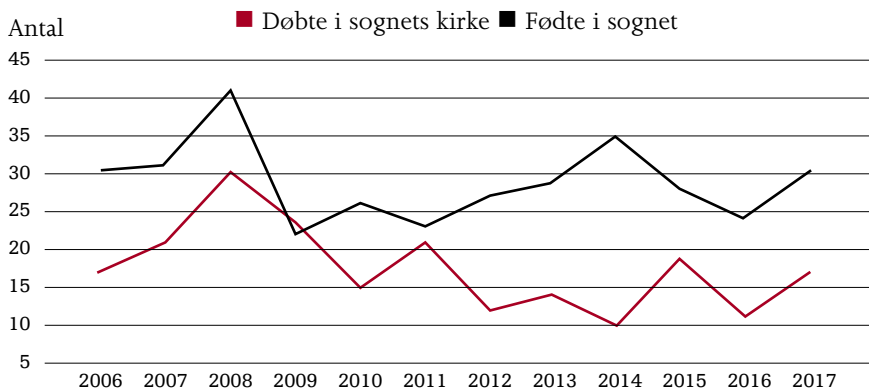
Hvis medlemsprocenten af folkekirken er væsentligt anderledes end dåbstallet, kan det udløse en række forskellige spørgsmål. Det kan være, at man undrer sig over, at alle de børn, man har døbt igennem tiden ikke dukker op som minikonfirmander. Men det gør de måske ikke, fordi de bor i et

andet sogn. Det kan også være, at man ikke finder det oplagt at invitere til dåbsjubilæum, fordi man kun døber ganske få. Men måske er der flere døbte børn i sognet, der kan inviteres end blot dem, man selv har døbt.

Administrative ændringer

En del af de store udsving, som vi observerede, hang sammen med "administrative ændringer", som ikke gør nogen forskel for det enkelte sogn i hverdagen, men som bliver ret tydeligt i tallene. Hvis man ikke er opmærksom på disse, kan man let komme til at fejltolke, hvad det er, der er sket. Den største ændring, vi har set, stammer fra 1. oktober 2010, hvor en ny lov nedlagde kirkedistrikterne, og enten oprettede dem som selv-

Antal fødte og døbte i et udvalgt sogn

stændige sogne eller indlemmede dem i det oprindelige hovedsogn. Disse ændringer opleves ikke i den hverdag, hvor der fortsat bliver døbt børn i alle sognets kirker, men det har givet et administrativt boost af dåbstal i nogle af ”hovedsognene” fra slutningen af 2010 eller starten af 2011 og fremefter.

IDÉER **Dåbsprofil**

 Bestil en ”Dåbsprofil” hos Kirkefondet, hvor vi sætter fokus på lige netop jeres dåbstal fra 2004 til i dag.

Statistik

 Bed jeres kirkebogsfører om at lave en statistik, der passer til det, I er nysgerrige på. Det kan være:

- Hvor mange af jeres sognebørn bliver døbt i en anden kirke end jeres?
- Kender I grunden til dette fravalg? Begrunder forældrene fx deres valg med ønsket om lørdagsdåb?
- Hvor mange af jeres dåbsbørn kommer fra et andet sogn? Kender I forældrenes begrundelse for at komme til jer? Hvilken værdi til-

lægger I det, at nogen har en særlig tilknytning lige netop til jeres kirke? Hvilken værdi tillægger I det, at nogen ønsker jeres kirke, også selv om de ikke umiddelbart har særligt tilknytning til den?

- Er der sket administrative ændringer, der har indflydelse på sognets dåbstal?
- Har der været lokale begivenheder, der kan have haft indflydelse på sognets dåbstal? Fx længere tids lukning af kirken i forbindelse med renovering?

Hvis I vil vide mere

Dette hæfte er tænkt som inspiration til sogne, der gerne vil arbejde med dåben. Det kan dog ikke have det hele med, og der er både mere viden og flere idéer og erfaringer at finde både i nabokirken og i nogle af de mange andre gode dåbsprojekter. Hvis sognet gerne vil dybere ned i overvejelserne omkring, hvad dåben er, hvad dåbsfamilier og dåbskandidater tænker og oplever, og hvad sognet kan gøre helt lokalt, vil vi anbefale:

Dåbsprofil

- At bestille et dåbseftersyn hos Kirkefonden, hvor vi sammen gennem-

går jeres dåbstal, dåbsprocenter og alle de andre tal. Det kan være nyttigt at kende, hvis man gerne vil have et større blik på situationen både helt lokalt og på landsplan. Eftersynet rummer også en workshop, hvor vi forsøger at finde de muligheder, der er hos netop jer for at arbejde videre med dåben.

Litteratur

- At læse rapporten "Børn i kirken - Rapport om børnefamiliers brug af folkekirken og forhold til kirke og kristendom i København og på Frederiksberg", der er udgivet af

Stiftsudvalget Børn i Kirken, Københavns Stift og Frederiksberg Provsti.

- At læse undersøgelsen "Højmesse og dåb: En sammenlignende undersøgelse af gudstjenstedeltagernes oplevelse af traditionel og nyere liturgisk praksis ved højmesse og dåb i Helsingør Stift" udarbejdet af Nete Helene Enggaard.
- At læse "Dåbsmanualen" 2008. Kan downloades på Eksistensen.dk

Tak

Dette idékatalog er blevet til med hjælp fra rigtig mange. Nogen har været direkte engageret i projektet "Dåb i dag", andre har generøst delt ud af deres idéer og erfaringer, og igen har andre på direkte og indirekte vis været inspirerende for projektet.

Vi vil særligt takke:

- De fem sogne, der har deltaget i projektet: Dalum, Jerslev, Nykøbing Falster, Oppe Sundby og Them for deres tid og engagement
- Repræsentanter for de mange forskellige projekter om dåb, som deltog ved vores dåbsseminar afholdt 21. august 2018 for deres inspiration og idéudveksling
- Den Folkekirkelige Udviklingsfond for økonomisk støtte til projektet.

Kirkefondet

Center for Kirkeforskning,
Københavns Universitet